

**ANALÝZA VĚKOVÉ, VZDĚLANOSTNÍ A
MZDOVÉ STRUKTURY PRACOVNÍKŮ
KNIHOVEN V ČR**

VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

Zpracovatel:

PhDr. Jan Jílek, SOCIOFOND

Praha 2000

Spolupráce:

PhDr. Vít Richter Národní knihovna ČR

Mgr. Zlata Houšková, Národní knihovna ČR

OBSAH

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PRŮZKUMU

1.2 Základní statistické údaje

2. VÝVOJ ZAMĚSTNANECKÉ ZÁKLADNY KNIHOVEN V LETECH 1990, 1996 A 1998, POČET PRACOVNÍKŮ A JEJICH STRUKTURÁLNÍ ROZLOŽENÍ

2.1 Vývoj počtu pracovníků

2.2 Průměrný počet zaměstnanců

3. VĚKOVÁ A VZDĚLANOSTNÍ SKLADBA PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN

3.1 Věková skladba

3.2 Kvalifikační skladba pracovníků knihoven

3.3 Odborní knihovničtí pracovníci s více než desetiletou praxí

3.4 Zastoupení dle pohlaví

4. POČET A STRUKTURA NOVĚ PŘIJATÝCH PRACOVNÍKŮ V LETECH 1997 A 1998

4.1 Počet nově přijatých pracovníků

4.2 Struktura nově přijatých pracovníků podle vzdělání a praxe

5. VÝHLEDOVÉ POTŘEBY PŘIJÍMÁNÍ NOVÝCH ABSOLVENTŮ KNIHOVNICKÝCH ŠKOL

6. VLIV KVALIFIKACE NA PLATOVÉ PODMÍNKY

6.1 Platové ohodnocení knihovnického vzdělání

6.2 Platová diference

6.3 Vliv dalšího vzdělávání na zařazení do tarifní třídy nebo na vyšší nadtarifní složky platu

7. ÚROVEŇ DOVEDNOSTÍ A ZNALOSTÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN PŘI VYUŽÍVÁNÍ POČÍTAČOVÉHO SOFTWARE

7.1 Automatizovaný knihovní systém

7.2 Textový editor

7.3 Tabulkový procesor, grafický editor

7.4 Internet, elektronická pošta

7.5 Tvorba webovských stránek

7.6 Rešerše v databázových centrech

7.7 Ekonomické agendy

7.8 Operační systém (Novell, Unix, Windows NT)

8. NEJČASTĚJŠÍ ZDROJE ZÍSKÁVÁNÍ POČÍTAČOVÉ (INFORMAČNÍ) GRAMOTNOSTI

- 8.1 Optimální způsob zajišťování počítačové (informační) gramotnosti pro pracovníky knihoven
- 8.2 Problémy v nabídce vzdělávacích aktivit

9. JAZYKOVÉ VYBAVENÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN A JEHO HODNOCENÍ

- 9.1 Hodnocení jazykového vybavení knihovníků

10. PODPORA PŘI ROZŠIŘOVÁNÍ KVALIFIKACE V OBLASTI JAZYKOVÉHO VYBAVENÍ A PRÁCE S INFORMAČNÍMI TECHNOLOGIEMI

11. PRIORITY VE VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN

- 11.1 SKUPINA A – základní knihovnické činnosti
- 11.2 SKUPINA B – management
- 11.3 SKUPINA C – informační technologie

12. PLATOVÉ PODMÍNKY PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN V ROCE 1998

- 12.1 Rozložení zaměstnanců knihoven v platových třídách

12.2 Platy

- Platová třída 1
- Platová třída 2
- Platová třída 3
- Platová třída 4
- Platová třída 5
- Platová třída 6
- Platová třída 7
- Platová třída 8
- Platová třída 9
- Platová třída 10
- Platová třída 11 a 12

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PRŮZKUMU

Průzkum věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR (dále jen průzkum) byl realizován v souladu se zákonem č.199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek ve znění zákona č. 148/1996 Sb. § 49a. Zadavatelem průzkumu byla Národní knihovna České republiky.

Průzkum proběhl v **569 knihovnách** během září - listopadu 1999. Byly analyzovány tyto oblasti:

- Základní statistické údaje o knihovním fondu, počtu výpůjček, registrovaných čtenářů a počtu návštěvníků za rok
- Počet pracovníků, vývoj zaměstnanecké základny v letech 1990, 1996 a 1998 a její strukturální rozložení
- Věková a vzdělanostní skladba pracovníků knihoven
- Počet a struktura nově přijatých pracovníků v letech 1997 a 1998
- Tříleté výhledové potřeby přijetí nových absolventů knihovnických škol
- Platová diference a vliv dalšího vzdělávání na zvýšení nadtarifní mzdové složky
- Počítačová gramotnost a nejčastější zdroje jejího získávání
- Jazyková vybavenost pracovníků knihoven a její hodnocení
- Formy podpory při rozšiřování kvalifikace v oblasti jazykové výuky a práce s informačními technologiemi
- Priority ve vzdělávání pracovníků knihoven v oblasti:
 - základních knihovnických činností
 - managementu knihoven
 - informačních technologií
- Platové podmínky pracovníků knihoven z údajů za rok 1998.

Realizaci průzkumu zajišťovala Národní knihovna ČR ve spolupráci s firmou SOCIOFOND. Financování průzkumu bylo zabezpečeno částečně z grantu Ministerstva kultury ČR a částečně z rozpočtu Národní knihovny ČR.

Cílem průzkumu bylo analyzovat stávající věkovou a kvalifikační strukturu pracovníků v jednotlivých typech knihoven a očekávaný vývoj v přijímání nových pracovníků na odborná knihovnická místa, a také definovat priority v dalším vzdělávání v oblasti základních knihovnických činností, managementu a informačních technologií.

Jako **metoda sběru** dat byl zvolen formalizovaný dotazník, který vyplňovali podle podrobných metodických pokynů vedoucí pracovníci knihoven.

Byly osloveny především veřejné knihovny (obecní, městské, okresní, státní vědecké, Moravská zemská i Národní knihovna ČR), ale i ostatní specializované knihovny, především knihovny ústřední odborné, vysokoškolské, knihovny ústavů Akademie věd ČR, lékařské a další knihovny (např. výrobních a obchodních firem apod.). Knihovny specializované (které tvořily cca 16% z výzkumného souboru) sloužily spíše jako srovnávací skupina.

Rozsah průzkumu a návratnost dotazníků

Dotazníkem bylo obesláno celkem **1 100 knihoven**, z toho cca 800 veřejných a 300 knihoven ostatních. Dotazník vyplnilo a vrátilo celkem 569 knihoven, tj. 51,72% z celkového množství oslovených, z toho návratnost dotazníků u **veřejných** knihoven byla cca **60%**, návratnost u **ostatních** knihoven cca **30%**. Nejreprezentativnější jsou data kategorie státních vědeckých knihoven (kam je zařazena i Moravská zemská a Národní knihovna) - z této kategorie neodpověděla pouze jedna knihovna - a velkých městských knihoven, tj. měst nad 100 000 obyvatel - z této kategorie neodpověděla rovněž pouze jedna knihovna. Vysokou reprezentativnost vykazuje rovněž kategorie okresních knihoven (zahrnuje i městské knihovny v okresních městech). Ze specializovaných knihoven jsou nejreprezentativnější údaje ústředních odborných knihoven, které odpověděly všechny.

Veřejné knihovny

	Odpovědělo knihoven	Počet pracovníků
Obecní (místní) knihovny	119	136
Měst. knihovny v městě do 5 tis.obyvateľ	137	203
Měst. knihovny v městě s 5 až 20 tis. obyvatel	136	524
Měst.knihovny v městě s 20 až 100 tis.obyvateľ	10	153
Měst.knihovny v městě s více než 100 tis.obyvateľ	3	659
Okres.knihovny nebo městské knihovny v okres.městě	62	1433
Státní vědecké knihovny (včetně MZK a NK ČR)	9	1188
Veřejné knihovny celkem	476	4296

Specializované knihovny

	Odpovědělo knihoven	Počet pracovníků
Ústřední odborné knihovny	5	347
Vysokoškolské knihovny	36	424
Knihovny ústavu AV ČR	25	90
Lékařské knihovny	17	117
Ostatní knihovny	10	53
Specializované knihovny celkem	93	1031

CELKEM	569	5327
---------------	------------	-------------

U **všech uvedených tabulek** je třeba sledovat údaj o počtu odpovědí na konkrétní otázku, neboť žádnou nezodpověděly všechny knihovny. Podrobné tabulky k jednotlivým otázkám jsou přiloženy za textovou zprávou. Pro větší přehlednost se v řadě z nich pracuje se zaokrouhlenými čísly.

1.2 Základní statistické údaje

Základní statistické údaje o souboru knihoven zúčastněných v průzkumu					
Druh knihovny	Počet odpovědí	Knihovních jednotek	Výpůjček /rok	Čtenářů /rok	Návštěvníků /rok
Obecní (místní) knihovny	118	1601026	2115985	38757	419167
Měst. knihovny v městě do 5 tis.obyvatel	134	2630360	3438573	60661	662536
Měst. knihovny v městě s 5 až 20 tis. obyvatel	133	5264674	8451954	170719	1934802
Měst.knihovny v městě s 20 až 100 tis.obyvatel	9	924637	2028381	44704	539516
Měst.knihovny v městě s více než 100 tis.obyvatel	3	3465915	7962429	219894	2301824
Okres.knihovny nebo městské knihovny v okres.městě	61	10436397	16452569	376749	4547047
Státní vědecké knihovny (včetně MZK a NK ČR)	9	17177680	5077512	233933	2315433
Veřejné knihovny celkem	467	41500689	45527403	1145417	12720325
Ústřední odborné knihovny	5	2512949	479750	52430	307943
Vysokoškolské knihovny	35	7258664	1129775	123822	873732
Knihovny ústavu AV ČR	23	1620414	90682	6890	23110
Lékařské knihovny	17	1111990	453800	25517	52137
Ostatní knihovny	9	629348	47609	9906	38674
Specializované knihovny celkem	89	13133365	2201617	218565	1295596

2. VÝVOJ ZAMĚSTNANECKÉ ZÁKLADNY KNIHOVEN V LETECH 1990, 1996 A 1998, POČET PRACOVNÍKŮ A JEJICH STRUKTURÁLNÍ ROZLOŽENÍ

2.1 Vývoj počtu pracovníků

V 569 knihovnách zúčastněných v průzkumu bylo v roce 1998 zaměstnáno **4295,72 zaměstnanců** (uváděn je vždy přepočtený stav). Ve sledovaných letech 1990, 1996 a 1998 počet zaměstnanců kolísal. V roce 1996 došlo proti roku 1990 k poklesu počtu zaměstnanců o 576,82; v období let 1996-98 byl zaznamenán naopak mírný nárůst, celkově cca o 0,2%. V roce 1998 tedy proti r. 1990 ubylo v celku veřejných knihoven 568,2 zaměstnanců. Počet zaměstnanců v r. 1998 tedy činí 88,32% stavu z roku 1990.

Podle údajů o vývoji zaměstnanecké základny docházelo v 1. etapě k úbytkům počtu zaměstnanců ve všech kategoriích veřejných knihoven. Největší relativní pokles počtu zaměstnanců zaznamenaly knihovny ve městech s více než 20 tisíci obyvatel a knihovny v okresních městech. Je ovšem třeba si uvědomit, že v případě okresních knihoven nejde pouze o faktický úbytek pracovních sil v, nýbrž také (především) o změny ve výkazech pracovníků v souvislosti s rozpady okresních centralizovaných systémů, že tedy v této kategorii údaje o poklesu zaměstnanců nelze brát jako přesné. Vzhledem k uvedené (i některým dalším) disproporcím je pouze možné komentovat vývoj zaměstnanecké základny jako sestupný s výraznějším poklesem v první polovině 90. let.

(Trend ve vývoji počtu zaměstnanců knihoven je sledován pomocí indexu vývoje, kdy výchozí rok 1990 představuje hodnotu 100.)

Vývoj zaměstnanosti ve veřejných knihovnách v letech 1990 - 1998										
Počet zaměstnanců celkem										
	Počet knihoven	1990	1996	1998	Rozdíl 1996/90	Iv 1990/96	Rozdíl 1998/96	Iv 1996/98	Rozdíl 1998/90	Iv 1990/98
		abs.	abs.	abs.						
ObK	119	134,33	130,94	135,91	-3,39	97,48	4,97	103,79	1,57	101,17
MK 1	137	214,95	211,43	203,32	-3,52	98,36	-8,11	96,16	-11,63	94,59
MK 2	136	561,27	526,37	523,56	-34,89	93,78	-2,82	99,46	-37,71	93,28
MK 3	10	198,80	155,14	153,14	-43,66	78,04	-2	98,71	-45,66	77,03
MK 4	3	679,00	593,00	659	-86	87,33	66	111,13	-20	97,05
OK	62	1783,42	1438,72	1432,79	-344,7	80,67	-5,93	99,59	-350,63	80,34
SVK	9	1292,15	1231,49	1188	-60,66	95,31	-43,49	96,47	-104,15	91,94
VK	476	4863,92	4287,10	4295,72	-576,82	88,14	8,62	100,2	-568,2	88,32

2.2 Průměrný počet zaměstnanců

U vzorku veřejných knihoven lze vypočítat průměrnou velikost knihovny z hlediska počtu zaměstnanců. Z hodnot, které určují knihovny jako zaměstnavatele ve veřejných službách, je patrné, že:

- místní knihovny nebo městské knihovny v malých městech s průměrným počtem 1 - 1,5 zaměstnance nepatří mezi významnější zaměstnavatele. Jedná se většinou o knihovny s průměrnou velikostí knihovního fondu 13 - 20 tisíc knihovních jednotek, s průměrným počtem 300 - 450 zapsaných čtenářů, kteří ročně uskuteční 17 - 25 tisíc výpůjček.
- městské knihovny ve městech s 5 až 20 tisíci obyvatel zaměstnávají v průměru cca 4 zaměstnance. Jejich knihovní fond již obsahuje cca 40 tis. knihovních jednotek a knihovna obsluhuje v průměru 1300 čtenářů, kteří zde ročně realizují cca 64 tisíce výpůjček.
- městské knihovny ve městech s 20 až 100 tisíci obyvatel a okresní knihovny lze vzhledem k situaci v sociálních službách (kam patří např. školství, zdravotnictví, kultura) zařadit mezi významnější zaměstnavatele. V průměru je v tomto typu knihoven zaměstnáno 15 - 24 zaměstnanců při průměrné velikosti knihovního fondu 100 až 200 tisíc knihovních jednotek, s počtem 5 - 6 tisíc zapsaných čtenářů, kteří ročně realizují 220 - 270 tisíc výpůjček.
- státní vědecké knihovny a knihovny ve velkých městech s počtem nad 100 tisíc obyvatel jsou již i velkými zaměstnavateli. V průměru zaměstnávají 130 - 220 zaměstnanců, disponují knihovním fondem o průměrné velikosti 1 - 2 mil. knihovních jednotek s uživatelským okruhem cca 40 tis. registrovaných čtenářů, kteří ročně uskuteční až 1 milion výpůjček.

Druh knihovny	Přepočtený počet zaměstnanců	Průměr na 1 knihovnu
Obecní (místní) knihovny	135,9	1,14
Měst. knihovny v městě do 5 tis.obyvateľ	203,3	1,48
Měst. knihovny v městě s 5 až 20 tis. obyvatel	523,6	3,85
Měst.knihovny v městě s 20 až 100 tis.obyvateľ	153,1	15,31
Měst.knihovny v městě s více než 100 tis.obyvateľ	659,0	219,67
Okres.knihovny nebo městské knihovny v okres.městě	1432,8	23,11
Státní vědecké knihovny (včetně MZK a NK ČR)	1188,0	132,00
veřejné knihovny celkem	4295,7	9,02

3. VĚKOVÁ A VZDĚLANOSTNÍ SKLADBA PRACOVNÍKU KNIHOVEN

3.1 Věková skladba

Údaje o věkové skladbě svých pracovníků poskytlo 336 (71%) veřejných a 70 (75,3%) specializovaných knihoven. **Dominantní věkovou skupinou** ve veřejných knihovnách byli **pracovníci ve věku 30 - 50 let**, kterých bylo celkem 1928,3 (tj.55,9%). Celkem 984 zaměstnanců (28,5%) tvořilo druhou nejsilnější věkovou skupinu - nad 50 let a zaměstnanci ve věku 18 - 30 let byli nejméně zastoupenou věkovou skupinou s počtem 537,5 zaměstnanců (15,6%).

Situace není lepší ani ve skupině specializovaných knihoven. I zde byla dominantní složkou věková skupina 30 - 50 let (51,9%), zaměstnanci ve věku nad 50 let tvořili ještě vyšší podíl než ve veřejných knihovnách (34%) a nejmladší věková skupina 18 - 30 let byla zastoupena ještě v nižším podílu než ve veřejných knihovnách (14%).

Věkovou skladbu zaměstnanců knihoven, jak ji ukázaly výsledky průzkumu, nelze považovat za příznivou. Zejména je nepříznivý poměr mezi zaměstnanci v nejmladší sledované skupině 18 - 30 let a skupině blížící se věku odchodu do důchodu. Tento poměr je v síti veřejných knihoven nejméně příznivý ve státních vědeckých knihovnách, obecních (místních) knihovnách a první skupině městských knihoven (s počtem obyvatel do 5 tis.). Nejpříznivější poměr nejmladší a nejstarší sledované věkové skupiny mají městské knihovny ve velkých městech s počtem od 20 tis.obyvateľ.

Ze skupiny specializovaných knihoven mají nepříznivý poměr mezi nejmladší a nejstarší věkovou skupinou ústřední odborné knihovny, lékařské knihovny a knihovny AV ČR, naopak nejpříznivější situaci můžeme sledovat ve vysokoškolských knihovnách a "ostatních" knihovnách.

Věkové složení pracovníků knihoven											
Druh	18-30 let		30-40 let		40-50 let		50-60 let		nad 60 let		Celkem
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
ObK	11,00	8,36	38,60	29,32	43,00	32,66	22,50	17,09	16,55	12,57	131,65
MK 1	20,50	10,17	60,25	29,89	73,30	36,37	39,51	19,60	8,00	3,97	201,56
MK 2	64,00	13,75	100,61	21,62	184,60	39,66	98,97	21,26	17,25	3,71	465,43
MK 3	24,00	20,69	31,00	26,72	31,00	26,72	26,00	22,41	4,00	3,45	116,00
MK 4	120,00	24,84	72,00	14,91	145,00	30,02	121,00	25,05	25,00	5,18	483,00
OK	146,95	14,40	305,20	29,92	354,77	34,77	190,82	18,70	22,45	2,20	1020,19
SVK	151,00	14,63	194,00	18,80	295,00	28,59	334,00	32,36	58,00	5,62	1032,00
VK	537,45	15,58	801,66	23,24	1126,67	32,66	832,80	24,14	151,25	4,38	3449,83
Specializované knihovny											
ÚOK	21,00	7,64	36,00	13,09	96,00	34,91	89,00	32,36	33,00	12,00	275,00
VŠK	72,00	18,14	75,00	18,89	142,00	35,77	89,00	22,42	19,00	4,79	397,00
AV	11,00	13,41	13,00	15,85	29,00	35,37	20,00	24,39	9,00	10,98	82,00
LK	13,00	12,75	18,00	17,65	37,00	36,27	28,00	27,45	6,00	5,88	102,00
OST	9,00	22,50	6,00	15,00	13,00	32,50	12,00	30,00	0,00	0,00	40,00
SK	126,00	14,06	148,00	16,52	317,00	35,38	238,00	26,56	67,00	7,48	896,00

3.2 Kvalifikační skladba pracovníků knihoven

Otázku kvalifikační skladby zodpovědělo 459 (téměř 100%) z celku veřejných knihoven a 91 (téměř 100%) ze souboru specializovaných knihoven. Kvalifikační skladba byla uvedena u celkem 3403,6 pracovníků veřejných a u 910,8 pracovníků specializovaných knihoven. **V celku veřejných knihoven** mělo největší procento odborných pracovníků – knihovníků ukončeno **středoškolské vzdělání** knihovnického typu (střední nebo vyšší odborné) – 46,5%. Druhou nejčastěji zastoupenou skupinou byli pracovníci se středním vzděláním neknihovnického zaměření (ÚSV, ÚSO, VO). Tito pracovníci tvořili ve veřejných knihovnách podíl 30,6%. Vysokoškolsky vzdělaných pracovníků bylo v získaném souboru celkem 18,4%, z toho 12,5% s vysokou školou knihovnického a jen 5,9% s vysokou školou neknihovnického zaměření. Celkovou kvalifikační skladbu doplňovali pracovníci se základním vzděláním. V souboru veřejných knihoven tvořili podíl 4,5%.

U specializovaných knihoven byla kvalifikační skladba odlišná. Nejvíce odborných pracovníků - knihovníků mělo sice rovněž středoškolské vzdělání knihovnického (32,8%) a neknihovnického (26,4%) zaměření, na rozdíl od sítě veřejných knihoven zde však pracoval vysoký podíl pracovníků s vysokoškolským vzděláním neknihovnického typu (21,4%) i vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných knihovníků (16%). Vyplývá to z oborového zaměření těchto knihoven a z toho vyplývajících nároků na oborové znalosti.

Odborní pracovníci - knihovníci - skladba podle vzdělání													
	Odpověď číslo	ZŠ		SŠ neknihovníci		SŠ knihovníci		VŠ-neknihovníci		VŠ-knihovníci		Celkem	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ObK	114	5,6	4,1	53,6	39,4	70,3	51,7	4,0	2,9	2,5	1,8	135,9	100,0
MK 1	135	6,0	3,1	62,8	32,7	111,0	57,8	9,3	4,8	3,0	1,6	192,1	100,0
MK 2	130	21,5	4,6	133,2	28,7	279,4	60,2	9,0	1,9	21,0	4,5	464,0	100,0
MK 3	9	4,0	3,6	29,5	26,5	64,0	57,4	4,0	3,6	10,0	9,0	111,5	100,0
MK 4	3	17,0	3,4	173,0	34,6	214,0	42,8	31,0	6,2	65,0	13,0	500,0	100,0
OK	59	32,2	3,0	325,4	30,2	605,7	56,2	41,9	3,9	72,0	6,7	1077,1	100,0
SVK	9	68,0	7,4	264,0	28,6	239,0	25,9	101,0	10,9	251,0	27,2	923,0	100,0
VK	459	154,2	4,5	1041,4	30,6	1583,3	46,5	200,1	5,9	424,5	12,5	3403,6	100,0
ÚOK	5	17,0	6,4	80,0	30,3	53,0	20,1	69,0	26,1	45,0	17,0	264,0	100,0
VŠK	36	8,0	1,9	105,0	24,9	174,0	41,2	76,0	18,0	59,0	14,0	422,0	100,0
AV	24	2,0	2,4	19,8	23,9	19,0	22,9	29,0	35,0	13,0	15,7	82,8	100,0
LK	17	1,0	1,0	26,0	25,5	42,0	41,2	16,0	15,7	17,0	16,7	102,0	100,0
OST	9	2,0	5,0	10,0	25,0	11,0	27,5	5,0	12,5	12,0	30,0	40,0	100,0
SK	91	30,0	3,3	240,8	26,4	299,0	32,8	195,0	21,4	146,0	16,0	910,8	100,0

3.3 Odborní knihovníčtí pracovníci s více než desetiletou praxí

Otázka byla zodpovězena jen přibližně 70% knihoven, a to jak veřejných, tak specializovaných. Ze sumy knihoven, které poskytly údaje o počtu odborných knihovníků s více než desetiletou praxí, lze vyvodit, že délka praxe negativně koreluje s velikostí knihovny. V síti veřejných knihoven nejmenší podíl odborných knihovníků s více než desetiletou praxí mají právě velké knihovny - státní vědecké a velké městské (43-45%), **největší podíl knihovníků s více než desetiletou praxí mají místní knihovny a knihovny v malých městech (80-100%)**.

Ve skupině specializovaných knihoven mají nižší podíl knihovníků s více než desetiletou praxí ústřední odborné a vysokoškolské knihovny (35-40%), všechny ostatní knihovny shodně vykazovaly více než desetiletou praxi u cca 50% pracovníků na odborných knihovnických místech.

3.4 Zastoupení dle pohlaví

Z hlediska zastoupení podle pohlaví naprosto převažovaly ve veřejných knihovnách ženy, **muži tvořili v průměru 6,3%**. Největší podíl mužů vykazaly státní vědecké knihovny, kde jejich zastoupení dosáhlo hodnoty 11,7%.

V některých typech specializovaných knihoven je feminizace u knihovníků s delší praxí nižší. Například v knihovnách AV ČR byl podíl mužů 13,6%, v lékařských 18,8% a v ostatních knihovnách dokonce 20%.

4. POČET A STRUKTURA NOVĚ PŘIJATÝCH PRACOVNÍKŮ V LETECH 1997 A 1998

4.1 Počet nově přijatých pracovníků

Otázku počtu a skladby nově přijatých pracovníků v letech 1997 a 1998 zodpověděla pouze 1/4 veřejných (120) a 3/4 specializovaných knihoven (71). Obecní, ale i menší městské knihovny přijímaly nové pracovníky jen ojediněle, anebo vůbec ne.

Veřejné knihovny přijaly v letech 1997 a 1998 celkem 1042,45 nových pracovníků, z toho na odborná knihovnická místa pouze 663 (tj.63,6%). Nejvíce nových pracovníků bylo přijato v těchto veřejných knihovnách:

- v 9 státních vědeckých knihovnách - celkem 366 (z toho na odborná knihovnická místa 67,2%)
- ve 3 knihovnách velkých měst nad 100 000 obyvatel - celkem 337 nových pracovníků (z toho 54,6% na odborná knihovnická místa)
- v 62 okresních knihovnách - celkem 248 nových pracovníků (z toho 68,6% na odborná knihovnická místa).

Ve vyjmenovaných knihovnách bylo celkem přijato 951, tj. 91% ze všech nově přijatých pracovníků.

V oblasti **specializovaných knihoven bylo přijato celkem 271 nových pracovníků**, z toho nejvíce:

- v ústředních odborných knihovnách - celkem 117, z toho 80 (68,4%) na odborná knihovnická místa
- ve vysokoškolských knihovnách - celkem 98, z toho 78 (79,6%) na odborná knihovnická místa.

V těchto knihovnách bylo celkem přijato 79,4% pracovníků ze všech 71 specializovaných knihoven, které zodpověděly otázku.

Údaje o nově přijatých pracovnících 1997 a 1998

Druh	Počet odpovědí		Nově přijatí 1997		Z toho odborní 1997		Nově přijatí 1998		Z toho odborní 1998		Nově přijatí 1997+98		Z toho odborní 1997+98	
	abs.	%	abs.	abs.	%	abs.	abs.	%	abs.	Abs.	%			
ObK	9	7,56	9	8	88,89	4	2	50,00	13	10	76,92			
MK 1	16	11,68	9,83	7,5	76,30	11,25	6,25	55,56	21,08	13,75	65,23			
MK 2	30	22,06	20,5	13	63,41	20,87	14,5	69,48	41,37	27,5	66,47			
MK 3	8	80,00	10	4	40,00	6	8	133,33	16	12	75,00			
MK 4	3	100,00	135	73	54,07	202	111	54,95	337	184	54,60			
OK	45	72,58	127	87	68,50	121	83	68,60	248	170	68,55			
SVK	9	100,00	213	138	64,79	153	108	70,59	366	246	67,21			
VK	120	25,21	524,33	330,5	63,03	518,12	332,75	64,22	1042,45	663,3	63,63			
ÚOK	5	100,00	65	49	75,38	52	31	59,62	117	80	68,38			
VŠK	33	91,67	46	40	86,96	52	38	73,08	98	78	79,59			
AV	15	60,00	12	9	75,00	8,8	7	79,55	20,8	16	76,92			
LK	13	76,47	10	10	100,00	15	16	106,67	25	26	104,00			
OST	5	50,00	5	4	80,00	5	3	60,00	10	7	70,00			
SK	71	76,34	138	112	81,16	132,8	95	71,54	270,8	207	76,44			

4.2 Struktura nově přijatých pracovníků podle vzdělání a praxe

Otázku struktury nově přijatých pracovníků zodpověděly pouze 73 z celku veřejných knihoven (tj. 15,3%) a ve skupině specializovaných knihoven 40 knihoven (tj. 43%).

Struktura nově přijatých pracovníků je tedy vypočítána pouze z 283 nově přijatých pracovníků v roce 1997 a 280 pracovníků v roce 1998, tj. celkem 563 pracovníků, tedy přibližně z cca 40% z celku nově přijatých pracovníků ve veřejných knihovnách.

Mezi novými pracovníky v obou letech převažovali knihovníci s praxí (1997: 63%; 1998: 61%) nad novými absolventy (1997: 36,8%; 1998: 38,9%).

V obou letech byli do knihoven více přijímáni pracovníci se vzděláním neknihovnickým. Vzájemný poměr nových pracovníků s knihovnickým a neknihovnickým vzděláním byl v obou letech přibližně stejný. Absolventi knihovnických škol (s praxí i bez praxe) tvořili cca 30% a absolventi škol s neknihovnickým zaměřením cca 70% z celku všech nově přijatých pracovníků.

Vzájemný poměr mezi jednotlivými stupni a typy vzdělání ve veřejných knihovnách byl následující:

	1997	1998
• ÚSO neknihovnického zaměření	59,7%	60%
• ÚSO knihovnického zaměření	23,3%	23,9%
• VŠ neknihovnického zaměření	8,8%	7,9%
• VŠ knihovnického zaměření	4,9%	6,1%
• VOŠ knihovnického zaměření	1,4%	1,4%
• VOŠ neknihovnického zaměření	1,8%	0,4%

Struktura nově přijatých pracovníků 1997 a 1998 podle vzdělání a praxe ve veřejných knihovnách

	1997					1998				
	Celkem		Absolventů bez praxe		Ostatních	Celkem		Absolventů bez praxe		Ostatních
	abs.	abs.	%	abs.	%	abs.	abs.	%	abs.	%
ÚSO (knih.)	66	14	21,21	52	78,79	67	15	22,39	52	77,61
ÚSO (neknih.)	169	77	45,56	92	54,44	168	83	49,40	85	50,60
VOŠ (knih.)	4	4	100,00	0	0,00	5	4	80,00	1	20,00
VOŠ (neknih.)	5	4	80,00	1	20,00	1	1	100,00	0	0,00
VŠ (knih.)	14	1	7,14	13	92,86	17	1	5,88	16	94,12
VŠ (neknih.)	25	4	16,00	21	84,00	22	5	22,73	17	77,27
Celkem knih.	84	19	22,62	65	77,38	89	20	22,47	69	77,53
Celkem neknih.	199	85	42,71	114	57,29	191	89	46,60	102	53,40
CELKEM	283	104	36,75	179	63,25	280	109	38,93	171	61,07

5. VÝHLEDOVÉ POTŘEBY PŘIJÍMÁNÍ NOVÝCH ABSOLVENTŮ KNIHOVNICKÝCH ŠKOL

Výhledové potřeby přijímání nových pracovníků v horizontu tří let prezentovalo v průzkumu celkem 23,7% veřejných a 48% specializovaných knihoven.

Ve 113 **veřejných knihovnách** je plánován **nárůst 236** nových pracovníků, tedy v průměru o 2,1 nového pracovníka na 1 knihovnu. Nejvíce nových pracovníků nárokují (v pořadí dle absolutního počtu):

	Počet plánovaných pracovníků	Průměr na 1 knihovnu
• okresní knihovny	78	2
• státní vědecké knihovny	54	6,8
• městské knihovny ve městech s 5-20 tis.obyv.	36	1,2
• velké městské knihovny	34	11,3
• městské knihovny ve městech do 5 tis.obyv.	18	1
• ostatní veřejné knihovny	16	1

V **oblasti specializovaných knihoven** je plánován nárůst nových pracovníků o **118**, z toho:

knihovnu	Počet plánovaných pracovníků	Průměr na 1
• vysokoškolské knihovny	58	2,3
• ústřední odborné knihovny	30	10
• ostatní knihovny	30	1,7

V síti veřejných knihoven je stále největší **poptávka po absolventech středních knihovnických škol (cca 60%)**, absolventech vyšších škol informačních služeb (21%), ale také po absolventech vysoké školy se zaměřením na informační studia (19%).

Největší poptávku po absolventech vysoké školy vykazují státní vědecké knihovny (33%), velké městské knihovny (26%) a okresní knihovny (19%).

Ve **specializovaných knihovnách** je výhledově největší **poptávka po absolventech vysoké školy s informačním zaměřením**, kteří mají v knihovnách AV ČR tvořit cca 56% z nově přijímaných pracovníků, v ústředních odborných knihovnách až 40%, ve vysokoškolských knihovnách 38%. Nižší kvalifikační nároky vykazovaly lékařské knihovny, kde převažovala poptávka po středoškolských absolventech.

Odhad přijetí absolventů knihovnických škol v příštích 3 letech									
	Počet odpovědí		Střední knihovnická škola		Vyšší škola informačních služeb		Vysoká škola (informační studia)		Celkem
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.
ObK	8	6,72	7,5	100,00	0	0,00	0	0,00	7,5
MK 1	17	12,41	17,5	100,00	0	0,00	0	0,00	17,5
MK 2	31	22,79	27	75,00	6	16,67	3	8,33	36
MK 3	6	60,00	6	66,67	2	22,22	1	11,11	9
MK 4	3	100,00	15	44,12	10	29,41	9	26,47	34
OK	40	64,52	41	52,56	22	28,21	15	19,23	78
SVK	8	88,89	26	48,15	10	18,52	18	33,33	54
VK	113	23,74	140	59,32	50	21,19	46	19,49	236
Specializované knihovny									
ÚOK	3	60,00	10	33,33	8	26,67	12	40,00	30
VŠK	25	69,44	21	36,21	15	25,86	22	37,93	58
AV	10	40,00	5	31,25	2	12,50	9	56,25	16
LK	4	23,53	4	57,14	1	14,29	2	28,57	7
OST	3	30,00	1	14,29	3	42,86	3	42,86	7
SK	45	48,39	41	34,75	29	24,58	48	40,68	118

6. VLIV KVALIFIKACE NA PLATOVÉ PODMÍNKY

6.1 Platové ohodnocení knihovnického vzdělání

Otázku ohodnocení knihovnického vzdělání zodpovědělo v průzkumu 73,5% veřejných knihoven a 93,6% knihoven specializovaných.

Vedoucí pracovníci **veřejných knihoven** uvedli v 41%, že absolutorium knihovnické školy se v platovém zařazení a osobním ohodnocení odráží **individuálně**, tedy nenárokově. Ve 30% knihoven je zohledněno knihovnické vzdělání vždy a 28% knihoven uvedlo, že samotné knihovnické vzdělání není dostatečným důvodem k zařazení do vyšší platové třídy nebo k udělení osobního ohodnocení.

Individuální přístup v oceňování knihovnického vzdělání je více preferován ve všech velkých veřejných knihovnách (z 50-70%), méně v knihovnách městských a místních (30-40%).

Ve skupině **specializovaných knihoven** rovněž převažuje **individuální** přístup v ohodnocení knihovnického vzdělání. Ještě ve větší míře než v knihovnách veřejných samotné knihovnické vzdělání není při zařazování do tříd zohledňováno (podrobněji viz tabulka k otázce č.11).

6.2 Platová diference

Uplatnění platové diference u absolventů knihovnických škol uvedlo 73,7% veřejných knihoven a 85% knihoven specializovaných. V síti **veřejných knihoven** převažuje způsob **zařazení absolventa do vyšší třídy** (uvedlo 52,7% knihoven), na druhém místě osobní ohodnocení (uvedlo 40,5% knihoven) a jiný způsob zohlednění knihovnického vzdělání

uvedlo 5,4% knihoven.

Zařazení absolventa knihovnické školy do třídy je více preferováno ve všech druzích veřejných knihoven vyjma státních vědeckých a velkých městských knihoven (města nad

100 000 obyvatel), kde převažuje způsob osobního ohodnocení absolventa. U skupiny specializovaných knihoven je způsob platové diference obdobný s tím, že zde jsou oba způsoby téměř vyrovnané. U ústředních odborných knihoven a knihoven Akademie věd ČR jsou uváděny ještě jiné způsoby platové diference.

Způsob provádění platové diference								
	Počet odpovědí		Zařazení do třídy		Osobní ohodnocení		Jinak	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ObK	66	55,46	40	60,61	22	33,33	4	6,06
MK 1	87	63,50	44	50,57	38	43,68	5	5,75
MK 2	115	84,56	61	53,04	47	40,87	7	6,09
MK 3	5	50,00	3	60,00	2	40,00	0	0,00
MK 4	3	100,00	1	33,33	2	66,67	0	0,00
OK	62	100,00	33	53,23	26	41,94	3	4,84
SVK	8	88,89	3	37,50	5	62,50	0	0,00
VK	351	73,74	185	52,71	142	40,46	19	5,41
Specializované knihovny								
ÚOK	3	60,00	0	0,00	2	66,67	1	33,33
VŠK	36	100,00	20	55,56	16	44,44	0	0,00
AV	19	76,00	9	47,37	8	42,11	2	10,53
LK	14	82,35	6	42,86	8	57,14	0	0,00
OST	7	70,00	4	57,14	3	42,86	0	0,00
SK	79	84,95	39	49,37	37	46,84	3	3,80

6.3 Vliv dalšího vzdělávání na zařazení do tarifní třídy nebo na výši nadtarifní složky platu

Podle odpovědí získaných z průzkumu lze konstatovat, že:

- **dosažení vyššího stupně školního vzdělání více ovlivňuje nadtarifní složku platu než zařazení do tarifní třídy**
- **ostatní formy celoživotního vzdělávání mají větší vliv na zařazení do platové třídy než na nadtarifní složku platu**
- **v síti specializovaných knihoven mají obě formy dalšího vzdělávání knihovníků větší váhu při zařazování do platových tříd nebo při zvýšení nadtarifní složky platu než v síti veřejných knihoven (situaci v jednotlivých druzích knihoven blíže popisují tabulky k otázkám 13 a 14).**

Vliv dalšího vzdělávání										
na zařazení do tarifní třídy	Počet odp.	Dosažení vyššího stupně školního vzdělání				Počet odp.	Ostatní formy celoživotního vzdělávání			
		ano	%	ne	%		ano	%	ne	%
v síti veřejných knihoven	344	215	62,50	129	37,50	300	163	54,33	137	45,67
ve specializovaných knihovnách	85	65	76,47	20	23,53	81	55	67,90	26	32,10
na nadtarifní složky platu										
v síti veřejných knihoven	359	273	76,04	86	23,96	301	160	53,16	141	46,84
ve specializovaných knihovnách	91	76	83,52	15	16,48	81	48	59,26	33	40,74

7. ÚROVEŇ DOVEDNOSTÍ A ZNALOSTÍ PRACOVNÍKU KNIHOVEN PŘI VYUŽÍVÁNÍ POČÍTAČOVÉHO SOFTWARE

V průzkumu bylo zjišťováno, jaké procento pracovníků knihoven je schopno rutinně pracovat s jednotlivými typy počítačového softwaru. Jednalo se o :

- automatizovaný knihovní systém
- prostředí Windows
- některý druh textového editoru
- některý druh tabulkového procesoru
- některý druh grafického editoru
- elektronickou poštu (e-mail)
- Internet pro vyhledávání informací
- editor pro vytváření webovských stránek
- rešeršní systémy databázových center
- ekonomické agendy
- operační systém (např. Novell, Unix, Windows NT apod.)

Zajímalo nás, kolik procent knihovníků v kterých knihovnách ten který počítačový software ovládá a pro svou práci běžně využívá. Pro zjednodušení jsme vytvořili 4 kategorie:

- 1. kategorie zachycuje ty knihovny, kde příslušný software dosud není knihovníky ovládán
- 2. kategorie zachycuje knihovny, kde příslušný software rutinně používá do 50% knihovníků
- 3. kategorie jsou knihovny, kde software používá 50 -90% knihovníků
- 4. kategorie zachycuje knihovny, kde si příslušný software osvojili již všichni knihovníci.

7.1 Automatizovaný knihovní systém

Státní vědecké knihovny (9)

Automatizovaný knihovní systém je využíván ve všech 9 dotázaných státních vědeckých knihovnách. Z toho 3 knihovny (33,3%) uvedly znalost používání AKS u všech pracovníků, v 5 knihovnách AKS ovládá 10 - 50% knihovníků, v 1 SVK pouze 11% knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Z 62 okresních knihoven je AKS využíván v 56, tj. v 90% knihoven, z toho ve 28 knihovnách ovládají AKS všichni knihovníci, v 26 více než polovina a ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

AKS je využíván jen ve 2 z nich a ovládá jej do 50% knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

V tomto typu knihoven je AKS využíván rovněž z 90%, z toho ve 3 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, ve 4 knihovnách více než polovina (50-90%) a ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

AKS je využíván v 82% knihoven. V 83 knihovnách ovládají AKS všichni knihovníci, v 24 knihovnách více než polovina a ve 4 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

AKS je využíván v 54% knihoven, z toho v 60 knihovnách ovládají AKS všichni knihovníci, ve 13 knihovnách více než polovina a v 1 knihovně méně než polovina knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

AKS je používán jen v 36% místních knihoven. Ve 34 knihovnách ovládají AKS všichni knihovníci, v 6 knihovnách více než polovina a ve 3 knihovnách méně než polovina.

(Pro dovednosti v práci s tímto i všemi dalšími typy softwaru je třeba upozornit, že v posledních dvou kategoriích se jedná o malé knihovny většinou s 1-2 pracovníky.)

Ve skupině specializovaných knihoven je AKS využíván v celkem 88, tj. 94,6% knihoven, nejvíce v knihovnách AV ČR (100%), nejméně v lékařských knihovnách (88,2%). V 72% vysokoškolských knihoven a 64% knihoven AV ČR ovládá AKS 90-100% knihovníků, v ostatních specializovaných knihovnách ovládá AKS od 50 do 90% knihovníků.

7.2 Textový editor**Státní vědecké knihovny (9)**

Textový editor je využíván ve všech SVK, z toho v 7 knihovnách jej profesionálně ovládá 50-90% knihovníků, ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Textový editor je využíván v 55 okresních knihovnách, z toho v 11 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, v 32 knihovnách více než polovina a ve 12 méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

Ve 2 velkých městských knihovnách ovládá textový editor méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

Textový editor je využíván v 9 městských knihovnách této kategorie, z toho v 1 knihovně jej ovládají všichni knihovníci, ve 2 knihovnách více než polovina a v 6 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

Textový editor využívá 97 knihoven této skupiny, z toho ve 32 knihovnách pracují s tímto softwarem všichni knihovníci, ve 47 knihovnách více než polovina a v 18 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

Ze 137 městských knihoven této skupiny je textový editor používán jen v 67, z toho ve 46 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, v 19 více než polovina a ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

Ze 119 obecních knihoven využívají textového editoru jen v 39 knihovnách (32%), z toho ve 30 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, v 6 knihovnách více než polovina a ve 3 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Ve srovnávací skupině specializovaných knihoven patří textový editor mezi nejvyužívanější počítačový software; je využíván ve všech knihovnách, které odpověděly na tuto otázku. V 94% dotázaných knihoven jej ovládají všichni knihovníci, v 5 knihovnách (6% knihoven) méně než polovina odborných knihovníků.

7.3 Tabulkový procesor, grafický editor
--

Státní vědecké knihovny (9)

Tabulkové procesory a grafické editory jsou používány ve všech SVK. Ovládá je méně než polovina knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Ze vzorku okresních knihoven je tento software využíván ve 49 knihovnách. Ovládá ho méně než polovina odborných knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

Ve 2 velkých městských knihovnách ovládá tabulkový procesor a grafický editor méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

Z městských knihoven této velikosti je používán tabulkový procesor a grafický editor v 7 knihovnách. Ovládá je méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

Tabulkový procesor a grafický editor se využívá jen v 37 knihovnách, z toho v 5 knihovnách ovládají tento software všichni knihovníci, v 15 knihovnách více než polovina a v 17 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

Ze 137 městských knihoven této skupiny je tabulkový procesor a grafický editor používán jen v 16, z toho v 5 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, v 9 více než polovina a ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

Ze 119 obecních knihoven využívají tento software jen v 9 knihovnách (v 7,5%), z toho v 5 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, ve 2 knihovnách více než polovina a ve 2 knihovnách méně než polovina knihovníků.

V kontrolní skupině specializovaných knihoven tohoto softwaru využívá 73% dotázaných knihoven, z toho v 53% knihoven je využíván nadpoloviční většinou knihovníků, ve 47% méně než polovinou knihovníků. Tabulkového procesoru je nejvíce využíváno v lékařských knihovnách, nejméně v ústředních odborných knihovnách.

7.4 Internet, elektronická pošta**Státní vědecké knihovny (9)**

Internet a elektronickou poštu používají všechny SVK. Ve 3 SVK tento software ovládají všichni knihovníci, v 6 knihovnách více než polovina a v 1 knihovně méně než polovina knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Ze vzorku okresních knihoven jsou Internet a elektronická pošta využívány v 57. V 7 knihovnách je ovládá 100% knihovníků, ve 29-34 knihovnách více než polovina knihovníků a v 14-21 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

Ve 2 velkých městských knihovnách ovládá Internet a e-mail méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

Z městských knihoven této velikosti jsou e-mail a Internet využívány v 8-9 knihovnách, z toho v 1-2 knihovnách ovládají tento software všichni knihovníci, v 5-3 knihovnách více než polovina a v 2-4 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

V této skupině využívají e-mail v 66 knihovnách a Internet v 62 knihovnách. V 25-29 knihovnách ovládá tento software 100% knihovníků, v 25-31 knihovnách více než polovina a v 12-6 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městská knihovna s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

Ze 137 městských knihoven této skupiny je e-mail používán jen ve 30 a Internet v 39 knihovnách. Ve 21-26 knihovnách jej ovládají všichni knihovníci, v 7-10 více než polovina a ve 2-3 méně než polovina knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

Ze 119 obecních knihoven využívají e-mail a Internet v 19-21 knihovnách. (tj. v cca 16% obecních knihoven). Z toho ve 13-14 knihovnách ovládá tento software 100% knihovníků, ve 4-6 více než polovina a v 1-2 méně než polovina.

Ve skupině specializovaných knihoven je e-mail a Internet využíván již v 96% knihoven. Tyto služby využívají všechny ústřední odborné knihovny, knihovny AV ČR a "ostatní" knihovny; v lékařských knihovnách byl e-mail a Internet využíván v 82% případů. V 90% dotázaných knihoven je podíl knihovníků ovládajících tyto služby nadpoloviční, u 10% dotázaných knihoven ovládá e-mail a Internet méně než polovina knihovníků.

7.5 Tvorba webovských stránek

Státní vědecké knihovny (9)

Webovské stránky jsou vytvářeny ve všech SVK. Tuto kvalifikaci ovládá méně než 10% knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Z 29 okresních knihoven (47%) ovládá tvorbu webovských stránek:

- v 17 knihovnách méně než 10% knihovníků
- v 9 knihovnách 10-20% knihovníků
- ve 3 knihovnách 30-50% knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

V 1 městské knihovně tohoto typu ovládá tvorbu webovských stránek méně než 10% knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

Z městských knihoven této velikosti používají editor www 4 knihovny, z toho ve 2 knihovnách ovládá tento software 20-30% knihovníků, v ostatních méně než 20%.

Městské knihovny ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

V městských knihovnách této skupiny využívá editor www 14 knihoven (10%), z toho:

- ve 3 knihovnách ho ovládá 10-20% knihovníků
- v 5 knihovnách ho ovládá 20-30% knihovníků
- ve 3 knihovnách ho ovládá 30-40% knihovníků
- ve 3 knihovnách ho ovládá 50-60% knihovníků.

Městské knihovny s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

Ze 137 městských knihoven této skupiny využívají editor www 4 knihovny (3%), z toho:

- v 1 knihovně ho ovládá méně než 10% knihovníků
- ve 3 knihovnách ho ovládá 30-60% knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

Využívání editoru www uvedla pouze 1 obecní knihovna, kde ho ovládá 30-40% knihovníků.

Ve skupině specializovaných knihoven je schopnost tvorby webovských stránek uvedena v celkem 38% knihoven, z toho nejvíce v ústředních odborných (60%) a vysokoškolských (56%) knihovnách. Ve všech specializovaných knihovnách ovládá tento software rutinně do 30% odborných knihovníků, pouze v jedné knihovně AV ČR je podíl knihovníků ovládajících tvorbu webovských stránek nad 50%.

7.6 Rešerše v databázových centrech

Státní vědecké knihovny (9)

Rešeršní systémy databázových center využívají všechny SVK. Tuto kvalifikaci má ve 3 SVK více než polovina knihovníků, v 6 SVK méně než polovina knihovníků.

Okresní knihovny (62)

Rešeršní systémy databázových center jsou využívány v 36 okresních knihovnách (58%). Tuto kvalifikaci má:

- v 1 knihovně 100% knihovníků
- v 5 knihovnách více než polovina knihovníků
- v 30 knihovnách méně než polovina knihovníků.

Městské knihovny v městech nad 100 tis. obyvatel (3)

V 1 městské knihovně tohoto typu ovládá rešerše v databázových centrech méně než 10% knihovníků.

Městské knihovny ve městech od 20 do 100 tis. obyvatel (10)

Z městských knihoven této velikosti jsou rešeršní systémy databázových center využívány ve 4 knihovnách (40%). Tuto kvalifikaci má méně než 40% knihovníků.

Městské knihovny ve městech s 5 - 20 tis. obyvatel (136)

V městských knihovnách této skupiny jsou rešeršní systémy databázových center využívány v 19 knihovnách (14%), z toho:

- ve 2 knihovnách je ovládá 100% knihovníků
- v 8 knihovnách je ovládá více než 50% knihovníků
- v 9 knihovnách je ovládá méně než 50% knihovníků.
- ve 3 knihovnách je ovládá 50-60% knihovníků.

Městské knihovny s počtem obyvatel do 5 tisíc (137)

Ze 137 městských knihoven této skupiny rešeršní systémy databázových center využívá 8 knihoven (6%), z toho má tuto kvalifikaci:

- ve 3 knihovnách 100% knihovníků
- ve 4 knihovnách více než 50% knihovníků
- v 1 knihovně méně než 50% knihovníků.

Obecní (místní) knihovny (119)

Rešeršní systémy databázových center využívají 2 místní knihovny, kde tuto dovednost má více než 50% knihovníků.

Ve skupině specializovaných knihoven jsou rešerše v databázových centrech využívány v 78% knihoven, z toho nejvíce v ústředních odborných knihovnách (100%) a v lékařských knihovnách (82%), nejméně v knihovnách AV ČR (72%). Z těch knihoven, kde se rešerše provádějí, ovládá v ústředních odborných knihovnách a vysokoškolských knihovnách rešeršní systémy menší část knihovníků (v největším počtu knihoven cca 30%), v knihovnách AV ČR a lékařských knihovnách je podíl knihovníků pracujících s rešeršemi nad 50%.

7.7 Ekonomické agendy

Počítačový software pro ekonomické agendy:

<u>Využívá</u>	<u>Software ovládá</u>
<ul style="list-style-type: none"> • 100% SVK • 84% okresních knihoven • 67% velkých městských knihoven • 80% městských knihoven (20-100 tis.obyv.) • 20% městských knihoven (5-20 tis.obyv.) 	<ul style="list-style-type: none"> • méně než 10% knihovníků • cca 20% knihovníků • méně než 10% knihovníků • méně než 40% knihovníků • v 6 knihovnách více než 50% knihovníků • v 21 knihovnách méně než 50% knihovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 9% městských knihoven (do 5 tis.obyv.) 	<ul style="list-style-type: none"> • v 10 knihovnách více než 50% knihovníků • ve 3 knihovnách méně než 50% knihovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 5% obecních knihoven 	<ul style="list-style-type: none"> • ve 4 knihovnách více než 50% knihovníků • ve 2 knihovnách méně než 40% knihovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 39% specializovaných knihoven 	<ul style="list-style-type: none"> • v ÚOK méně než 50% knihovníků • ve VŠK méně než 50% knihovníků • v AVČR více než 50% knihovníků • v lék.knihovnách méně než 50% knihovníků. • v ostatních méně než 50% knihovníků

7.8 Operační systém (Novell, Unix, Windows NT)

<u>Operační systémy ovládá ve</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • 100% SVK 	<ul style="list-style-type: none"> • v 7 knihovnách méně než 10% pracovníků • ve 2 knihovnách 10-30% pracovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 42% okresních knihoven 	<ul style="list-style-type: none"> • v 8 knihovnách 10-20% pracovníků • v 18 knihovnách méně než 10% pracovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 67% velkých městských knihoven 	<ul style="list-style-type: none"> • méně než 10% pracovníků
<ul style="list-style-type: none"> • 30% městských knihoven (20-100 tis.obyv.) 	<ul style="list-style-type: none"> • v 1 knihovně méně než 10% pracovníků • ve 2 knihovnách 10-30% pracovníků

- 7% městských knihoven (5-20 tis.obyv.) v 6 knihovnách 10-30% pracovníků
v 1 knihovně 50-60% pracovníků
ve 3 knihovnách 90-100% pracovníků
- 6% městských knihoven (do 5 tis.obyv.) v 1 knihovně méně než 10% pracovníků
ve 4 knihovnách 50-60% pracovníků
ve 3 knihovnách 90-100% pracovníků
- 2,5% obecních knihoven v 1 knihovně 30-40% pracovníků
ve 2 knihovnách 90-100% pracovníků
- 40% specializovaných knihoven v ÚOK 10-20% pracovníků
ve VŠK 10-30% pracovníků
v knih. AV ČR 50-60% pracovníků
v lékař.knihovnách do 50% pracovníků

8. NEJČASTĚJŠÍ ZDROJE ZÍSKÁVÁNÍ POČÍTAČOVÉ (INFORMAČNÍ) GRAMOTNOSTI

Ve všech knihovnách - stejně ve veřejných knihovnách jako ve specializovaných - se jako nejčastější zdroj získání počítačové gramotnosti objevuje **samostudium**.

Je **dominantním** způsobem získání dovedností při práci s textovými editory, tabulkovými procesory, grafickými editory, webovskými stránkami, Internetem a ekonomickými agendami, ale i s operačními systémy (u veřejných knihoven)

Zaškolení v knihovně je frekventovaným způsobem získání kvalifikace především **pro práci s e-mailem** (výrazněji u specializovaných knihoven) a i pro práci s **automatizovaným knihovním systémem**.

U veřejných knihoven byl častěji uváděn jako zdroj dovedností v **práci s automatizovaným knihovním systémem dodavatel systému**. Ten má významnou roli i v získávání dovedností při práci s **ekonomickými agendami**, a to u veřejných knihoven. U specializovaných knihoven je častějším zdrojem samostudium a zaškolení v knihovně.

Váha ostatních zdrojů získání kvalifikace se liší podle typu knihoven a podle druhu dovednosti.

Obecně lze říci, že **škola je častějším zdrojem informací či kvalifikace v práci s ICT u pracovníků specializovaných knihoven**. Významně častěji než u veřejných knihoven je u specializovaných knihoven škola udávána jako zdroj dovednosti u automatizovaného knihovního systému, textového editoru, e-mailu, Internetu a operačních systémů. Pro ostatní dovednosti není význam školy u veřejných a specializovaných knihoven tak rozdílný.

Srovnatelný význam pro získání kvalifikace mají školící agentury. Zde se naučilo více než 10% pracovníků z veřejných knihoven užívat Internet, práci s webovskými stránkami, s ekonomickými agendami a operačními systémy. V případě **specializovaných knihoven jsou naopak školící agentury relativně významným zdrojem pro práci s textovými editory, tabulkovými procesory a grafickými editory**, více než 10% pracovníků zde získalo i kvalifikaci pro tvorbu webovských stránek.

Knihovnické kursy jsou jako zdroj uváděny s nejnižší četností ve vztahu téměř ke všem dovednostem, a to jak u veřejných, tak u specializovaných knihoven. Větší význam měly knihovnické kursy pouze pro výuku Internetu u pracovníků veřejných knihoven (12,3%).

Veřejné knihovny	Škola	Samo-studium	Zaškolení v knihovně	Dodavatel systému	Knihovnic. kurs	Školící agentura	Jinak	Celkem
Automatiz. knihov. systém	5,83	12,54	32,99	35,74	6,53	3,95	2,41	100,00
Textový editor	8,73	40,33	25,00	8,02	5,19	9,67	3,07	100,00
Tabulkový procesor	11,44	43,28	21,89	4,98	5,47	8,46	4,48	100,00
Grafický editor	14,57	42,38	17,88	5,96	6,62	7,95	4,64	100,00
E-mail	5,76	28,47	29,49	16,27	7,46	9,83	2,71	100,00
Internet	6,14	27,19	26,90	14,33	12,28	10,53	2,63	100,00
Tvorba webovských stránek	14,75	39,34	11,48	9,02	7,38	10,66	7,38	100,00
Ekonomické agendy	9,45	26,87	14,43	29,85	3,98	11,94	3,48	100,00
Operační systém	17,54	25,44	13,16	18,42	5,26	14,91	5,26	100,00
Specializované knihovny	Škola	Samo-studium	Zaškolení v knihovně	Dodavatel systému	Knihovnic. kurs	Školící agentura	Jinak	Celkem
Automatiz. knihov. systém	10,59	11,18	33,53	27,06	7,65	5,88	4,12	100,00
Textový editor	13,21	37,11	23,90	4,40	3,77	13,21	4,40	100,00
Tabulkový procesor	12,50	37,50	19,17	5,00	5,00	15,83	5,00	100,00
Grafický editor	16,09	36,78	14,94	6,90	6,90	11,49	6,90	100,00
E-mail	12,08	30,87	35,57	5,37	5,37	6,04	4,70	100,00
Internet	12,82	32,69	30,13	5,13	8,33	6,41	4,49	100,00
Tvorba webovských stránek	17,33	29,33	17,33	8,00	8,00	10,67	9,33	100,00
Ekonomické agendy	10,39	28,57	22,08	10,39	7,79	9,09	11,69	100,00
Operační systém	21,52	17,72	25,32	7,59	7,59	13,92	6,33	100,00

8.1 Optimální způsob zajišťování počítačové (informační) gramotnosti pro pracovníky knihoven

Otázka zjišťující názor na to, kdo by měl zajišťovat vzdělávání v oblasti ICT pro pracovníky knihoven, byla zodpovězena do určité míry shodně v obou typech knihoven, tj. jak ve veřejných, tak ve specializovaných. Toto vzdělání by měly podle respondentů poskytovat odborné subjekty mimo oblast knihoven, především **školy** (absolventi by z nich měli odcházet již informačně gramotní) a **odborné firmy**. Ve specializovaných knihovnách je na tyto dva subjekty kladen jednoznačný důraz. Veřejné knihovny (značné množství místních a městských knihoven) kladou větší důraz na vzdělávací roli okresních knihoven a státních vědeckých knihoven. Z tabulky je zřejmé, že čím jsou knihovny větší a více specializované, tím silněji je postulován požadavek, aby byla počítačová gramotnost zajišťována subjekty s vyšší odbornou garancí v oblasti ICT, tj. počítačovými firmami, odbornými školami anebo ústředními knihovnickými pracovišti.

Pořadí	Veřejné knihovny	%	Pořadí	Specializované knihovny	%
1.	odborná firma	55,48	1.	Škola	72,83
2.	okresní knihovny	50,12	2.	odborná firma	69,57
3.	škola	48,48	3.	Národní knihovna	36,96
4.	státní vědecké knihovny	37,53	4.	ústřední odborné knihovny	34,78
5.	Národní knihovna	24,94	5.	Knihovnický spolek	25,00
6.	Knihovnický spolek	11,89	6.	Jinak	19,57
7.	ústřední odborné knihovny	7,93	7.	státní vědecké knihovny	18,48
8.	jinak	4,40	8.	okresní knihovny	8,70

8.2 Problémy v nabídce vzdělávacích aktivit

Jako **prioritní** problémy v nabídce vzdělávacích aktivit byly ve všech knihovnách jmenovány nejčastěji:

- **finanční problémy (u veřejných knihoven)**
- **absence systematické nabídky vzdělávání v místě (u specializovaných knihoven)**
- **absence speciální oborové nabídky (u specializovaných knihoven).**

Ostatní problémy se vyskytovaly s menší naléhavostí.

9. JAZYKOVÉ VYBAVENÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN A JEHO HODNOCENÍ

V celku 569 knihoven byly **jazykové znalosti uvedeny u 62% knihovníků ve veřejných knihovnách a u 96% knihovníků ve specializovaných knihovnách**. V celém souboru procentuálně převažovala znalost ruského jazyka.

Znalosti hlavních světových jazyků (angličtiny, němčiny, francouzštiny a španělštiny) vykazovalo 53,4% knihovníků ve veřejných knihovnách a 59,1% knihovníků v ostatních knihovnách.

Největší procento knihovníků se znalostí světového “západního” jazyka vykazovaly v síti veřejných knihoven státní vědecké knihovny (63,3%), v síti specializovaných knihoven to byly ostatní knihovny (firemní apod.) se 72,7% a knihovny Akademie věd s 60,6%.

9.1 Hodnocení jazykového vybavení knihovníků

Je třeba brát v potaz vysokou míru subjektivity tohoto hodnocení. Je např. otázkou, jak byl chápán pojem “aktivní” znalosti jazyka, nakolik hrála roli snaha interpretovat situaci knihovny lépe apod.

Úroveň jazykových znalostí byla vedoucími pracovníky knihoven “oznámkována” stupnicí 1-4 (optimální-dobrá-dostatečná-nevyhovující). **V síti veřejných knihoven byla jazyková úroveň vnímána jako nevyhovující u 45,5% knihoven, jako dostatečná u 36,6% knihoven. Jako optimální deklarovalo jazykovou vybavenost cca 6% knihoven (sic!).**

Ve specializovaných knihovnách byla úroveň jazykových znalostí hodnocena lépe, převážně jako dostačující (u 48,9% knihoven) a jako dobrá (u 31,9% knihoven).

Optimální hodnocení jazykových znalostí uvedlo jen **3,2%** vedoucích pracovníků specializovaných knihoven.

10. PODPORA PŘI ROZŠIŘOVÁNÍ KVALIFIKACE V OBLASTI JAZYKOVÉHO VYBAVENÍ A PRÁCE S INFORMAČNÍMI TECHNOLOGIEMI

Srovnáme-li formy podpory v oblasti jazykové výuky a vzdělávání v práci s informačními technologiemi, pak lze konstatovat, že **informační technologie mají vyšší podporu než jazykové vzdělávání.**

Největší část podpory vzdělávání se ve výše uvedených oblastech realizuje poskytováním studijního volna.

Jazykové vzdělávání finančně podporuje pouze 11% veřejných knihoven, z toho nejvíce velké městské knihovny a státní vědecké knihovny, **studijní volno** poskytuje celkem **19,3%** veřejných knihoven, z toho opět nejvíce velké městské knihovny a SVK, podporu formou motivace ke studiu uvádí 12,4% veřejných knihoven, z toho nejvíce SVK a okresní knihovny.

Ve **specializovaných knihovnách** je jazykové vzdělávání **finančně** podporováno ve **30,1%** knihoven (nejvíce pak v knihovnách AV ČR (48%) a "ostatních" specializovaných knihovnách (50%). **Studijní volno poskytuje 61,3 %** knihoven, z nich opět zejména knihovny AV ČR (88%) a ústřední odborné knihovny (80%). Jinou motivační formu podpory uvedlo 31,1 % knihoven.

Vzdělávání pro práci s informačními technologiemi je podporováno finančně v 32,8% veřejných knihoven, nejvíce v městských knihovnách ve městech s počtem 20-100 tis. obyvatel (70%) a v okresních knihovnách (56%). Podpora **formou studijního volna** je praktikována celkem ve **42% knihoven**, podpora formou motivace ke studiu je uplatňována v cca 25% veřejných knihoven, častěji ve větších městských a okresních knihovnách a ve státních vědeckých knihovnách, méně v knihovnách menších.

Specializované knihovny nejčastěji poskytují studijní volno (54,8%), nejvíce pak knihovny vysokoškolské (66,7%). **Finanční podporu poskytuje 42% knihoven** (lékařské knihovny z 58,8%) a 34,4% specializovaných knihoven motivuje své pracovníky ke vzdělávání v oblasti ICT jinak.

11. PRIORITY VE VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN

V průzkumu byla položena otázka priorit témat pro další vzdělávání v nejbližším období. Formulována byla pro tři oblasti : základní knihovnické činnosti, management a práce s ICT. Vyhodnocením odpovědí jsme získali pořadí témat, na něž by se mělo zaměřit další vzdělávání v knihovnách.

11.1 SKUPINA A – základní knihovnické činnosti

Stanovení 5 priorit z poskytnuté nabídky přineslo následující výsledky :

	Pořadí	
	Veřejné knihovny	Specializované knihovny
Tvorba elektronických bibliograf. a faktograf. Databází	1	5
Jmenná katalogizace včetně AACR 2	2	3
Referenční a informační služby	3	4
Věcná katalogizace	4	10
Výchova uživatelů k práci s IT a Internetem	5	2
Výpůjční služby a systémy	6	1
Meziknihovní služby a dodávání dokumentů	7	7
Katalogizace speciálních dokumentů	8	14
Autority	9	13
Marketing služeb	10	12
Správa tezurů	11	16
Vývoj a řízení sbírek	12	15
Ochrana fondu	13	9
Vzdělávací funkce knihoven	14	11
Organizace fondu	15	8
Služby speciálním skupinám uživatelů	16	6
Kritické čtení	17	17

V oblasti veřejných knihoven podle počtu voleb bylo jako prioritní označeno těchto 5 témat:

1. Tvorba elektronických bibliografických a faktografických databází
2. Jmenná katalogizace včetně AACR 2
3. Referenční a informační služby
4. Věcná katalogizace
5. Výchova uživatelů k práci s IT a Internetem

V oblasti specializovaných knihoven se témata na prvních čtyřech místech v zásadě shodovala, jen pořadí priorit bylo odlišné. Na rozdíl od veřejných knihoven byl větší důraz kladen na výpůjční služby a systémy a na práci s informačními technologiemi a Internetem (srv. vzájemné pořadí).

U témat uváděných na dalších místech v pořadí priorit kladly specializované knihovny větší důraz (narozdíl od knihoven veřejných) na :

1. Služby speciálním skupinám uživatelů
2. Organizaci a ochranu fondu

11.2 SKUPINA B - management

V této skupině vybírali respondenti pouze 3 priority.

	Pořadí	
	Veřejné knihovny	specializované knihovny
Kooperace knihoven	1	4
Příprava projektů a programů	2	1
Analýza cílů a procesů v instituci, rozhodování	3	5
Komunikace v organizaci	4	3
Public Relations	5	7
Týmová spolupráce	6	6
Strategie řízení a procesu změny	7	9
Fundraising, ekonomika podniku	8	2
Ekonomické agendy	9	8

V oblasti **veřejných knihoven** byla přikládána největší váha těmto tématům:

1. Kooperace knihoven
2. Příprava projektů a programů
3. Analýza cílů a procesů v instituci, rozhodování

Ve skupině specializovaných knihoven se shodovala prioritou "příprava projektů a programů", narozdíl od veřejných knihoven byla v oblasti managementu uváděna jako prioritní "ekonomika podniku a vyhledávání zdrojů".

11.3 SKUPINA C – informační technologie

	Pořadí	
	Veřejné knihovny	Specializované knihovny
Automatizovaný knihovní systém	1	2
Práce s Internetem	2	4
Vyhledávací nástroje a informační zdroje na Internetu	3	1
Práce systémového knihovníka	4	3
Textové editory	5	8
E-mail	6	7
Tvorba www stránek	7	5
Základy hardwaru	8	10
Digitalizace	9	6
Tabulkové procesory	10	9

V oblasti informačních technologií byla v celém výzkumném vzorku knihoven zaznamenána shoda v názorech na prioritní prvních čtyř témat :

1. Práce s automatizovaným knihovním systémem
2. Práce s Internetem obecně
3. Práce s vyhledávacími nástroji a informačními zdroji na Internetu

4. Práce systémového knihovníka

V ostatních tématech kladly specializované knihovny větší důraz na problematiku digitalizace dokumentů.

12. PLATOVÉ PODMÍNKY PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN V ROCE 1998

Součástí průzkumu byla analýza platových podmínek pracovníků knihoven. **V požadované struktuře dodalo údaje o počtu zaměstnanců a jejich platech 321, tj. 67% dotázaných veřejných knihoven. Údaje byly poskytnuty o celku 3 454 zaměstnanců** (připomínáme, že vždy jde o přepočtené stavy pracovníků). Ne vždy byly přitom poskytnuté údaje úplné nebo správně konstruované.

Ze **specializovaných knihoven** bylo poskytnuto **údajů** o platových podmínkách **velmi málo**. U vysokoškolských knihoven a “ostatních” specializovaných knihoven, pokud údaje uvedly, navíc může jít (jde) o zcela jinou charakteristiku konkrétních platových tříd. To vše se projevilo v **nekonzistentnosti souboru dat a také velmi malé reprezentativnosti výsledků - s výjimkou ústředních odborných knihoven**. V dalším textu proto uvádíme většinou pouze údaje za veřejné knihovny (u specializovaných knihoven pak spíše jen některé, pro zajímavost) s tím, že i zde je třeba **počítat s určitou chybovostí**, nepřímou úměrnou počtu knihoven, které údaje poskytly. Na druhé straně však vzhledem k výše zmíněnému počtu zaměstnanců veřejných knihoven jde o reprezentativní a zobecnitelné výsledky průzkumu.

Poměrně náročná tabulka, kterou musela každá knihovna vyplňovat, byla vytvořena Odborovým svazem pracovníků knihoven, kterému byly také sumární výsledky poskytnuty pro účely tripartitního vyjednávání i další kroky v oblasti mzdové politiky týkající se zaměstnanců knihoven. **Individuální údaje za knihovny byly použity pouze pro zpracování souhrnných dat a poskytnuty nebyly žádnému dalšímu subjektu.**

Platové podmínky byly sledovány v platových třídách 1 až 12, nebyly uváděny průměrné platy za knihovnu jako celek. Ty nelze z průměrných údajů zpětně zkonstruovat. Z metodických důvodů byly sloučeny třídy 11 a 12 (v platové třídě 12 se nacházelo jen několik vedoucích pracovníků knihoven). Řada knihoven přitom vůbec nevedla údaje v nejvyšších třídách, převážně se jednalo o knihovny, kde se v těchto třídách vyskytuje pouze 1 pracovník (ochrana individuálních dat). Průměrná výše platu je uváděna vždy bez eventuálních ostatních osobních nákladů (dohody o provedení práce, o pracovní činnosti atp.). **Uvedení platových tříd 10 a 11 v knihovnách prvních čtyř kategorií knihoven je sporné, resp. velmi pravděpodobně neodpovídá realitě a jde spíše o chybu při zápisu do příslušné kolonky.**

12.1 Rozložení zaměstnanců knihoven v platových třídách

Nejvíce zaměstnanců veřejných knihoven bylo zařazeno do platových tříd 6, 7 a 8 – celkem 66,7% z celkového počtu zaměstnanců. Ve třídě 9 bylo zařazeno dalších 12,8% zaměstnanců, ve třídách 10-12 celkem 6,3% zaměstnanců a v nejnižších platových třídách 1–5 celkem 14,2 % zaměstnanců knihoven.

Ve specializovaných knihovnách je zařazení v platových třídách 6, 7 a 8 (viz výše!) naprosto převažující a tvoří 77,2% ze všech zaměstnanců, ve třídě 9 – 12 je procentuální rozložení zaměstnanců nižší než v síti veřejných knihoven, stejně jako v třídách nejnižších.

Platová třída	Veřejné knihovny	Specializované knihovny
1	1,7	0,5
2	3,3	0,3
3	3,5	3,5
4	1,7	1,9
5	4,0	2,9
6	14,4	15,0
7	29,6	44,2
8	22,8	18,0
9	12,8	8,5
10	5,6	4,6
11+12	0,7	0,7
Celkem	100,0	100,0

12.2 Platy

Platová třída 1

Průměrné platy byly uváděny za celkem **57 pracovníků v síti veřejných knihoven a 0,54 pracovníka v ústředních odborných knihovnách**. Nejvyšší počet pracovníků uvedly okresní knihovny (26,7), nejnižší státní vědecké knihovny (1,1).

Průměrné měsíční platy v platové třídě 1 v síti veřejných knihoven dosahují v průměru **4837 Kč** na 1 pracovníka. Ze specializovaných knihoven uvedly výskyt platové třídy 1 pouze ústřední odborné knihovny, kde činil průměrný plat na 1 pracovníka 4 696 Kč.

Výše základního platu není v platové třídě 1 závislá na velikosti knihovny. Vyšší průměrný plat přepočtený na 1 pracovníka dosahovaly městské knihovny ve městech nad 100 tis. obyvatel (5 911 Kč) a městské knihovny v malých městech do 5 tis. obyvatel (5 142 Kč). Nejnižší průměrné platy měli pracovníci této platové třídy ve státních vědeckých knihovnách (4 094 Kč).

Průměr platových tarifů dosahoval v síti veřejných knihoven částky 3 263 Kč, v ústředních odborných knihovnách částky 3 467 Kč. Nejvyšší průměrné platové tarify měly v této třídě obecní knihovny (4 478 Kč), nejnižší městské knihovny ve velkých městech nad 100 000 obyvatel - 3 198 Kč.

Nárokové složky platu, které kromě tarifního platu zahrnovaly ostatní příplatky a náhrady (např.: příplatek za dělenou směnu, za zastupování, náhrada cestovného, náhrada za ztrátu výdělku), navyšovaly výši tarifního platu v této platové třídě minimálně, v průměru o 152 Kč.

Průměrný nenárokový plat (osobní příplatky a odměny) se pohybuje v rozmezí od 250 Kč u pracovníků státních vědeckých knihoven do 909 Kč u pracovníků obecních knihoven, průměrná výše nenárokové složky platu v síti veřejných knihoven činí 671 Kč, u ústředních

odborných knihoven 681 Kč. Procento nenárokových složek z průměrného platu je nejvyšší u obecních a okresních knihoven (18-18,3%), nejnižší u státních vědeckých knihoven (7,2%).

Platová třída 2

Průměrné platy byly vypočítány z celku **113 pracovníků v síti veřejných knihoven a z počtu 1,8 pracovníka v ústředních odborných knihovnách**. Nejvyšší počty pracovníků v platové třídě 2 zaměstnávaly okresní knihovny (60,96), státní vědecké knihovny (23,8) a městské knihovny ve městech s počtem 5-20 tis. obyvatel (16,4). V ostatních druzích knihoven byla platová třída zastoupena minimálně.

Průměrná výše platu pracovníka 2. platové třídy v síti veřejných knihoven byla v průzkumu nižší než u platové třídy 1. V síti **veřejných knihoven** dosahoval průměrný plat přepočtený na 1 pracovníka hodnoty **4 630 Kč**, u **ústředních odborných knihoven** průměrné hodnoty **7 884 Kč**. Nejvyšší průměrný plat v této platové třídě uváděly okresní a státní vědecké knihovny (5 262; 5 165 Kč), nejnižší městské knihovny ve městech do 5 tis. obyvatel (3 825 Kč).

Průměrná výše tarifního platu dosahovala v síti veřejných knihoven 3 357 Kč, u ústředních odborných knihoven výše 4 959 Kč.

Nároková složka platu rovněž nebyla výrazně navýšena nad tarifní plat, rozdíl činil v síti veřejných knihoven v průměru 199 Kč. U knihoven specializovaných nebyly ostatní příplatky a náhrady uvedeny.

Složka nenárokového platu, sestávajícího z osobních příplatků a odměn, činila v síti veřejných knihoven v průměru 839 Kč, u ústředních odborných knihoven byla dvojnásobná - 1 697 Kč.

Průměrný nenárokový plat se na celkovém platu podílí nejvyšším procentem v městských knihovnách do 5 tis. obyvatel (21,6%), nejnižší podíl tvoří tato složka v platech pracovníků státních vědeckých knihoven (15,4%).

Platová třída 3

Průměrné platy v platové třídě 3 byly vypočteny z **120 pracovníků v síti veřejných knihoven a z počtu 9,97 pracovníků z knihoven specializovaných**. V síti veřejných knihoven bylo nejvíce pracovníků ve 3. platové třídě soustředěno v okresních knihovnách (48,52), ve státních vědeckých knihovnách (35,4) a knihovnách velkých měst s počtem nad 100 tis.obyvatel (17,8). Ze specializovaných knihoven bylo nejvíce pracovníků této třídy soustředěno v ústředních odborných knihovnách (6,01).

Průměrné měsíční platy pracovníků **veřejných knihoven** této třídy byly **6 021 Kč**, ve **specializovaných knihovnách** byly **jen 5 644 Kč**. Vyšších průměrných platů dosahovali pracovníci obecních a prvních dvou typů městských knihoven, nejnižších průměrných platů v této třídě dosahovali pracovníci státních vědeckých knihoven.

Průměrné tarifní platy dosahovaly v této platové třídě ve veřejných knihovnách výše 4 155 Kč, ve specializovaných knihovnách byly vyšší - 4 629 Kč. Tarifní složka mzdy byla nejvyšší v městských knihovnách prvního typu (s počtem do 5 tis. obyvatel) a ve velkých městských knihovnách (s počtem nad 100 tis.obyvateľ), nejnižší v městských knihovnách druhého typu (s počtem 5-20 tis.obyvateľ) a v obecních knihovnách.

Ani v této platové třídě výše ostatních příplatků a ostatních náhrad výrazněji nenavýšovala nárokovou mzdu. V průměru za síť veřejných knihoven jen o cca 192 Kč.

Průměrná výše **nenárokové složky platu** se v této platové kategorii pohybovala v rozmezí od 744 do 1 585 Kč, procentuálně od 12,75 do 24,26% z průměrného platu. Nejvyšší podíl nenárokové složky platu měly obecní knihovny, nejnižší státní vědecké knihovny. Ve specializovaných knihovnách měli pracovníci této platové třídy nižší procento nenárokové složky platu, například u ústředních odborných a u lékařských knihoven cca 15%, u ostatních specializovaných knihoven jen 6,4%.

Platová třída 4

Průměrné platy pracovníků 4. platové třídy byly vypočteny z **59 pracovníků v síti veřejných knihoven a z 11,87 pracovníků specializovaných knihoven.**

Průměrná měsíční mzda pracovníků činila v síti **veřejných knihoven 6 210 Kč**, ve **specializovaných knihovnách 7 021 Kč**. Průměrnou měsíční mzdu ve výši 6 500 - 7 000 Kč vykazovaly státní vědecké, okresní a obecní knihovny, ve výši 5 500 - 6000 ostatní veřejné knihovny. Ze specializovaných knihoven průměrnou mzdu 7 000 - 7 600 vykazovaly knihovny AV ČR, lékařské a vysokoškolské knihovny.

Průměr tarifních platů byl v síti veřejných knihoven 4 674 Kč, u specializovaných knihoven 5 316 Kč. Tarifní složka platu, která souvisí s délkou zaměstnaneckého poměru, byla nejvyšší v obecních knihovnách a městských knihovnách prvního typu, nejnižší v městských knihovnách třetího typu. Ani v této třídě nebyl větší rozdíl mezi průměrným tarifním platem a nárokovou složkou mzdy.

Nenároková složka platu byla v této platové třídě 1 377 Kč v síti veřejných knihoven, 1 525 Kč ve specializovaných knihovnách. Nejvyšší procento nenárokové složky mzdy vykazovaly městské knihovny druhého typu (35,4%), nejnižší městské knihovny čtvrtého typu (9,5%).

Platová třída 5

Průměrné platy v platové třídě 5 byly vypočteny z **138 pracovníků v síti veřejných knihoven a z počtu 16,08 pracovníků ve specializovaných knihovnách.**

Průměrný měsíční plat v této platové třídě činil v síti **veřejných knihoven 7 579 Kč**, ve **specializovaných knihovnách 7 826 Kč**. V této platové třídě existuje již větší rozpětí průměrných měsíčních platů. V síti veřejných knihoven od 6 600 v okresních knihovnách do 11 000 v městských knihovnách ve městech s počtem nad 100 tis.obyvateľ.

Průměrný tarifní plat v této třídě činil v síti veřejných knihoven 5 155 Kč, u specializovaných knihoven 6 089 Kč. Nejvyšší tarifní platy v této třídě vykazaly městské knihovny čtvrtého typu (5 793 Kč), nejnižší státní vědecké knihovny (4 206 Kč).

Nárokové složky platu tvořily v průměru 5 801 Kč u veřejných knihoven a u specializovaných knihoven, kde nebyly uvedeny částky ostatních příplatků a ostatních náhrad, se kryly s tarifními platy.

Nenárokové složky platu tvořily v síti veřejných knihoven v průměru 1 317 Kč, u specializovaných knihoven 1 034 Kč. Procentuálně se nenároková složka platu podílela na průměrném měsíčním platu 17,4% u veřejných knihoven a 13,2% u specializovaných knihoven.

Platová třída 6

V platové třídě 6 jsou, soudě podle rozložení zaměstnanců v platových třídách, odborní knihovničtí pracovníci zastoupeni ve větší míře než ve třídách předchozích. Průměrné měsíční platy byly vypočteny z **497 pracovníků v síti veřejných knihoven a z 78,42 pracovníků specializovaných knihoven.**

Průměrný měsíční plat ve třídě 6 činil ve **veřejných knihovnách 8 407 Kč**, ve **specializovaných knihovnách byl vypočten na 12 096 Kč**. Vzhledem k tomu, že průměrný plat u specializovaných knihoven je zde vyšší než u vyšších platových tříd, obáváme se, že může jít o chyby v zápisu do příslušných kolonek, jinou systémovou chybu nebo - zejména u vysokoškolských knihoven (průměrný plat 17 tisíc Kč) a u ostatních specializovaných knihoven (průměrný plat 18 tisíc Kč) - o jiný typ či charakteristiku třídy, a proto upustíme od vzájemného srovnávání.

Průměrné měsíční tarify byly ve veřejných knihovnách v této třídě 5 615 Kč. Rozpětí platových tarifů bylo od 5 324 Kč v obecních knihovnách do 6 221 Kč v knihovnách čtvrtého typu.

Nárokovou složku platu navyšovaly ostatní příplatky a ostatní náhrady v průměru o 790 Kč, z toho nejvíce v obecních knihovnách a knihovnách v malých městech s počtem obyvatel do 5 tisíc (o 930-990 Kč), nejméně v okresních a státních vědeckých knihovnách (o 350-400 Kč).

Nenároková složka platu tvořila ve veřejných knihovnách v průměru 1 383 Kč, tj. 16,5% z průměrného platu, z toho opět nejvíce v obecních knihovnách (24,4%) a v knihovnách v malých městech s počtem do 5 tis.obyvatel (21,3%).

Platová třída 7

Platová třída 7 byla ve všech typech knihoven nejvíce zastoupenou třídou z hlediska počtu zaměstnanců. Ve veřejných knihovnách byl průměrný plat vypočítán z **1021 pracovníka**, ve specializovaných knihovnách z počtu **256,75 pracovníků**. Proto i reprezentativnost výsledků je zde ze všech platových tříd nejvyšší. Od této platové třídy výše

se pravidelně objevují také příplatky za vedení a další platy.

Průměrný měsíční plat v této platové třídě byl vypočten na **8 315 Kč ve veřejných knihovnách, ve specializovaných knihovnách na 9 473 Kč**. Platové rozpětí ve třídě bylo od 6 691 Kč u městských knihoven čtvrtého typu do 9 024 Kč v městských knihovnách třetího typu (ve městech s 20-100 tis. obyvatel), tedy 2 333 Kč.

Tabulková tarifní složka mzdy ve veřejných knihovnách činila 6 483 Kč, ve specializovaných knihovnách 7 191 Kč. Rozpětí tarifních mezd v platové třídě 7 sahalo od

5 944 Kč ve státních vědeckých knihovnách do 6 691 Kč v městských knihovnách čtvrtého typu, tedy v průměru 747 Kč. Ve specializovaných knihovnách tvořilo rozpětí tarifních platů od 6 366 Kč v kategorii “ostatních” specializovaných knihoven do 8 362 Kč v ústředních odborných knihovnách, tedy o cca 2 000 Kč.

Nároková složka platu v této třídě činila ve veřejných knihovnách 6 656 Kč, ve specializovaných knihovnách 7 454 Kč. Rozpětí je opět nižší u veřejných knihoven (pouze 479 Kč), ve specializovaných knihovnách činí 1 651 Kč. Nejvyšší nárokovou složku platu vykazovaly ústřední odborné knihovny, nejnižší vysokoškolské knihovny.

Nenároková složka platu byla ve veřejných knihovnách v průměru 1 863 Kč, ve specializovaných knihovnách již 2 262 Kč. Podíl nenárokové složky platu byl v obou skupinách přibližně stejný - 22,4% ve veřejných a 23,9% ve specializovaných knihovnách. Podíl nad 25% vykazovaly městské knihovny prvního typu a vysokoškolské knihovny.

Platová třída 8

Platová třída 8 je druhou nejvíce obsazenou platovou třídou z hlediska počtu zaměstnanců. Průměrné platy zaměstnanců byly vypočteny z **787 zaměstnanců veřejných knihoven a 95,06 zaměstnanců specializovaných knihoven**.

Průměrný měsíční plat v této třídě byl **10 927 Kč ve veřejných knihovnách a 11 254 Kč ve specializovaných knihovnách**. Nejvyšších průměrných platů ve veřejných knihovnách dosahovaly městské knihovny třetího typu (ve městech s počtem 20-100 tis. obyvatel), nejnižších průměrných platů v této třídě dosahovaly městské knihovny druhého typu (města s počtem 5-20 tis. obyvatel). Ze specializovaných knihoven dosahovaly nejvyšších průměrných platů pracovníci ústředních odborných knihoven (13 900 Kč).

Tarifní platy v této třídě byly ve veřejných knihovnách 7 707 Kč, ve specializovaných knihovnách byly vypočteny na 8 548 Kč. Nejvyšších tarifních platů dosahovala skupina městských knihoven třetího typu, nejnižších městské knihovny čtvrtého typu.

Nárokové složky platu byly ve veřejných knihovnách v průměru 8 013 Kč, ve stejném rozložení jako u tarifních složek platu, ve specializovaných knihovnách 8 767 Kč, z toho nejvyšší vykazovaly ústřední odborné knihovny (10 947 Kč).

Nenárokové složky platu činily ve veřejných knihovnách v průměru 3 012 Kč, ve specializovaných knihovnách 4 470 Kč. Rozpětí ve veřejných knihovnách se pohybovalo od 2 099 Kč v okresních knihovnách do 6 342 Kč v městských knihovnách třetího typu. Procento nenárokové složky platu ve veřejných knihovnách bylo 27,56%, ve

specializovaných knihovnách až 39,72%.

Platová třída 9

Průměrné platy ve třídě 9 byly vypočteny z **442 pracovníků ve veřejných knihovnách a z 23,26 pracovníků ve specializovaných knihovnách**. Nejvíce zaměstnanců v této platové třídě vykazovaly státní vědecké knihovny (98), městské knihovny druhého typu (68,45) a obecní knihovny (52,5).

Průměrný plat byl v této třídě vypočten na **11 555 Kč ve veřejných knihovnách a na**

10 795 ve specializovaných knihovnách. Nejvyšších průměrných platů v této platové třídě bylo dosaženo v městských knihovnách prvního typu (13 731 Kč) a ve státních vědeckých knihovnách (12 981 Kč), v ústředních odborných knihovnách pak 12 662 Kč.

Tarifní platy byly v průměru 8 290 Kč ve veřejných knihovnách, 8 557 Kč ve specializovaných knihovnách. Rozpětí tarifních platů se pohybovalo od 6 808 Kč v městských knihovnách třetího typu do 9 867 Kč v městských knihovnách druhého typu.

Nároková složka platu činila ve veřejných knihovnách 8 541 Kč, ve specializovaných knihovnách 8 633 Kč. Rozpětí nárokové složky platu bylo od 6 808 Kč do 10 151 Kč ve veřejných knihovnách, ve specializovaných knihovnách bylo menší.

Nenároková složka platu v této třídě dosahovala v průměru 2 939 Kč ve veřejných knihovnách, z toho nejvíce ve státních vědeckých knihovnách (3 883 Kč). Ve specializovaných knihovnách byla nenároková složka mnohem vyšší - v průměru 4 663 Kč, z toho nejvíce v knihovnách AV ČR. Podíl nenárokové složky platu na průměrném platu byl ve veřejných knihovnách 25,44%, ve specializovaných knihovnách 43,19%.

Platová třída 10

Platová třída 10 byla vypočtena z **194 zaměstnanců ve veřejných knihovnách a 23,26 zaměstnanců ve specializovaných knihovnách**.

Průměrný plat v této platové třídě činil **ve veřejných knihovnách 14 843 Kč**. Platové rozpětí bylo značné, od průměrného platu 13 213 Kč ve státních vědeckých knihovnách (122 pracovníků) do průměrného platu 21 129 v městské knihovně s počtem 20-100 tis.obyvateľ (jen 1 pracovník).

Tarifní platy dosahovaly v této platové třídě v průměru 12 184 Kč ve veřejných knihovnách a 10 700 Kč ve specializovaných knihovnách.

Nároková složky platu byla v průměru 12 387 Kč ve veřejných knihovnách a 11 489 ve specializovaných knihovnách. Rozpětí nárokové složky platu bylo ve veřejných knihovnách od 10 165 Kč v okresních knihovnách do 18 326 v městské knihovně s počtem 20-100 tis. obyvatel (1 pracovník).

Nenároková složka platu byla mnohem vyšší než v předchozí třídě a implikuje mimo jiné vyšší zastoupení vedoucích pracovníků. Ve veřejných knihovnách činila v průměru 4 353 Kč, ve specializovaných knihovnách 7 015 Kč. Podíl na průměrném platu byl ve veřejných knihovnách 29,3%, ve specializovaných knihovnách již 42,26%.

Platová třída 11 a 12

Platové třídy 11 a 12 byly sloučeny, protože v celém souboru byli v platové třídě 12 zařazeni pouze 2 pracovníci. Průměrné mzdy byly vypočteny z **26 pracovníků veřejných a 3 pracovníků specializovaných knihoven**. Předpokládáme, že platové třídy 11 a 12 zahrnují ve velké většině pouze vrcholový management knihoven.

Průměrný měsíční plat pracovníků těchto tříd byl vypočten na **19 107 Kč ve veřejných knihovnách a na 18 377 Kč v knihovnách specializovaných**. Nejvyšších průměrných platů v těchto třídách dosahovali vedoucí pracovníci velkých městských knihoven a státních vědeckých knihoven - 21 851 Kč, u specializovaných knihoven pak vedoucí pracovníci lékařských knihoven - 21 728 Kč. Ústřední odborné knihovny neposkytly údaje o platové situaci v těchto třídách.

Platové tarify v těchto třídách dosahovaly ve veřejných knihovnách v průměru 18 253 Kč, ve specializovaných knihovnách 18 377 Kč. Nejvyšší hodnoty tarifních platů dosáhly státní vědecké knihovny - 24 221 a velké městské knihovny - 22 245 Kč.

Nárokové složky platu tvořily v těchto třídách v průměru 18 253 Kč ve veřejných knihovnách a 18 337 ve specializovaných knihovnách.

Nenároková složka platu ve veřejných knihovnách činila v průměru 31,8% z průměrného platu.

Specializované knihovny jako celek nevedly v těchto třídách údaje o výši odměn a osobních příplatků, v síti veřejných knihoven byly tyto údaje poskytnuty zcela sporadicky, a proto považujeme toto hodnocení pouze za orientační.

13. ZÁVĚRY

Práce na průzkumu trvala, vezmeme-li v úvahu dobu od přípravy dotazníku po publikování výsledků, celý rok a byla ve všech etapách velmi náročná. Domníváme se však, že to nebyla práce zbytečná. Výsledky průzkumu jsou reprezentativní a poskytují jednak solidní přehled o personální situaci českého knihovnictví, jednak východiska pro mnoho dalších kroků v této oblasti i základ pro argumentaci v jednáních s příslušnými orgány a institucemi. Využití všech výstupů je samozřejmě otázkou budoucnosti. V této chvíli můžeme však již některé závěry formulovat:

1. V první polovině 90. let poklesl počet pracovníků téměř ve všech typech knihoven. Tento trend se zmírnil/zastavil koncem 90. let.

(Pokles pracovníků se dostal do rozporu se stoupajícími požadavky na kvantitu i (novou) kvalitu služeb knihoven všech typů.)

2. V knihovnách pracují především středoškolsky vzdělané ženy středního a staršího věku; vysokoškolsky vzdělaní pracovníci tvoří pouze malé procento, při čemž situace ve specializovaných knihovnách je poněkud lepší než v knihovnách veřejných.
3. Starší pracovníci vykazují značnou stabilitu (setrvání na místech), zejména pak v nejmenších knihovnách.
4. Nově přijímaní pracovníci jsou většinou absolventy “neknihovnických” škol; absolventů oborových škol je na pokrytí potřeb málo nebo do knihoven nenastupují vůbec.
5. Dovednosti v oblasti počítačové gramotnosti jsou nízké zejména ve veřejných knihovnách a klesají nepřímo úměrně s velikostí knihovny. Situace ve specializovaných knihovnách je významně lepší.
6. Získávání dovedností v práci s ICT probíhá málo strukturovaně a systematicky, často neefektivně.
7. Motivace a podpora vzdělávání pracovníků ze strany zřizovatelů je nedostatečná. Hlavní bariérou podpory vzdělávání pracovníků knihoven je nedostatek financí.
8. Jazykové znalosti knihovníků jsou nedostatečné; jejich úroveň bývá nekriticky reflektována.
9. Platy knihovníků jsou (a zřejmě i budou) pod celostátním průměrem.

Z uvedených závěrů je zřejmé, jaké by měly být priority v personální oblasti v knihovnách :

1. *Z některých dalších výzkumů i empirických poznatků vyplývá, že právě ženy středního a staršího věku (tedy nejpočetnější skupina zaměstnanců knihoven) mají nejméně kladný vztah k ICT a nejčastěji problémy s jejich zvládním. V zájmu adekvátních služeb veřejnosti, které by však právě tyto pracovnice měly vykonávat, je nutné tuto bariéru citlivě a kvalifikovaně překonávat, zejména pak vhodnými formami vzdělávání. I v této souvislosti lze předpokládat, že nejobtížnější bude situace při zavádění ICT (a současném vzdělávání personálu) zejména v knihovnách v malých městech a obcích, kde je úroveň počítačové gramotnosti nejnižší. Dosahování počítačové gramotnosti pracovníků malých veřejných knihoven by tedy mělo být prioritou nejbližšího období.*
2. *Význam dalšího (mimoškolního) či celoživotního vzdělávání a “učení se” bude sehrávat v oboru prioritní roli. Je třeba koncipovat oborový systém vzdělávání s důrazem na vzdělávání v oblasti práce s ICT (počítačová gramotnost) a na zvyšování jazykového vybavení knihovníků (zvláště v souvislosti s připravovaným vstupem ČR do EU).*

3. *Stávající struktura knihovnického školství je téměř výhradně orientována na výchovu nových absolventů, kteří z řady objektivních i subjektivních důvodů do knihoven zpravidla nenastupují. Bude nezbytné vybudovat v rámci knihoven vzdělávací centra s odpovídajícím technologickým a personálním zajištěním, která budou orientována na mimoškolní vzdělávání pracovníků.*
4. *Důležitou součástí podpory celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven a informačních institucí by se měl stát systém akreditací.*
5. *Oblast vzdělávání by se měla stát prioritou v personální práci knihoven i oboru jako celku.*
6. *Management knihoven, knihovnické spolky a odbory i pracovníci sami by měli usilovat o systémové změny v mzdové oblasti a růst nominálních i reálných mezd v oboru.*

Přílohy